

HERZOG
HERZOG FOX & NEEMAN

חידושים בתקנות סדר הדין האזרחי – הליך הערעור

עו"ד לב זיגמן

שותף במחלקת הליטיגציה, הרצוג פוקס נאמן – משרד עורכי דין
יו"ר (משותף) פורום משפט מנהלי בלשכת עורכי דין
יו"ר (משותף) ועדת סדר דין אזרחי וראיות, מחוז תל אביב

דצמבר | 2020

RENOWNED FOR A REASON

בעבר:

כללים שונים המתייחסים להליך רשות הערעור לבין
הליך הערעור (מועדים, תוכן וכיוצ"ב).

בתקנות החדשות:

התקנות החדשות קובעות כללים אחידים ביחס לערעור
ובקשת רשות ערעור, למעט עניינים ספציפיים המנויים
בתקנה 149. כך, המונח "ערעור" בפרק י"ז לתקנות
מתייחס הן לערעור והן לבקשת רשות ערעור.

הכללים החלים על הליך
הערעור ובקשת רשות
הערעור

דרישות צורניות תקנה 134

- בעבר: היעדר הוראות צורניות מפורשות.
- כיום: תקנה 134 לתקנות החדשות קובעת הוראות צורניות מפורשות, תוך חלוקת הערעור לשני חלקים:
 1. כותרת
 2. גוף הערעור
- תקנה 33(א) – מזכיר משפטי לא יקבל מסמך שאינו ממלא אחר הדרישות הקבועות בתקנות.
- 134(ב) - ביטול תיק מוצגים (נרחיב בהמשך).

מה תכלול הכותרת? תקנה 134(א)(1)

הכותרת תכלול את כל הפרטים הבאים ולפי סדרם כדלקמן:

1. פרטים שנכללו בכותרת כתב התביעה, בשינויים המחויבים;
2. סוג ההליך (ערעור או בקשת רשות לערער);
3. שם הערכאה שנתנה את ההחלטה עליה מערערים, סוג ההליך, מספר התיק שבו ניתנה ותאריך ההחלטה;
4. המועד שבו הומצאה ההחלטה שעליה מערערים;
5. המותב המוסמך לדון בערעור והפניה לסעיף חוק המסמיך אותו;
6. סכום אגרת בית המשפט שיש לשלם תוך הפניה לפרט בתוספת לתקנות האגרות שלפיו יש לגבות אגרות (אלא אם המערער פטור מאגרה, ואז הוא יפנה לתקנה הפוטרת אותו מתשלום האגרה);
7. דבר קיומו של הליך נוסף בבית משפט או בבית דין בקשר לאותה מסכת עובדתית.

בבקשת רשות ערעור, יש לציין בכותרת, בנוסף למפורט לעיל, אם הערכאה שעל החלטתה מבקשים לערער נתנה רשות ערעור (תקנה 149(3) לתקנות).

גוף הערעור יכלול את כל הפרטים הבאים ולפי הסדר:

1. הסעד שניתן או שהתבקש ולא ניתן בהחלטה שעליה מערערים;
2. עיקרי ההחלטה שעליה מערערים;
3. סיכום הטענות ונימוק ההתנגדות להחלטה והפניה למובאות משפטיות התומכות בכל נימוק שיירשם לצדו;

בבקשת רשות ערעור בלבד – בנוסף לאמור לעיל, בגוף המסמך יש לפרט את הנימוקים שבשלם יש ליתן רשות לערער, והכל במסגרת מניין העמודים המחייב (תקנה 149(1) לתקנות).

מה יכלול גוף הערעור?
תקנה 134(א)(2)

בעבר, למעט דרישת תמציתיות הטיעון, לא נכללה בתקנות מגבלת עמודים לכתב הערעור או לבקשת רשות הערעור.

בתקנות החדשות נקבעה מגבלת עמודים לגוף הערעור :

בית המשפט העליון	בית המשפט המחוזי	בית המשפט השלום
12 עמודים	9 עמודים	6 עמודים

ביחס לכותרת הערעור לא נקבעה מגבלת עמודים.

מגבלת עמודים לגוף
הערעור –
תקנה 134(א)(3)

צירוף מסמכים ומוצגים בהליך הערעור

- **בעבר: על בעל דין המבקש להגיש ערעור, לצרף לכתב הערעור אך ורק את ההחלטה או את פסק הדין עליהם הוא מבקש לערער. כלל המסמכים עליהם מבקש בעל הדין להסתמך מוגשים במסגרת תיק מוצגים, המוגש יחד עם הסיכומים בתיק, או לפני מועד הדיון שנקבע בערעור (תקנה 438 לתקנות הישנות). לעומת זאת, על המגיש בקשת רשות ערעור (או משיב לבקשה זו), לצרף את כלל המסמכים עליהם הוא מבקש להסתמך לבקשת רשות הערעור עצמה (או התשובה לה, במקרה של משיב).**
- **בתקנות החדשות: תקנה 134(ב) קובעת כי על המערער לצרף לכתב הערעור (או בקשת רשות הערעור) את:**
 - (1) העתק ההחלטה שעליה מערערים;
 - (2) העתקי המסמכים שהמערער מבקש להסתמך עליהם שהוגשו והתקבלו כדין בערכאה הקודמת.

קרי: ביטול תיק המוצגים

חובת הפקדת ערובה: "עם הגשת הערעור יפקיד המערער ערובה להבטחת הוצאות המשיבים בסכום הנקוב בתוספת השלישית וימציא על כך הודעה למשיב" (תקנה 135(א))

תוצאת אי הפקדת ערובה:

בעבר: תקנה 431 לתקנות הישנות: "יירשם הערעור לדחיה לפני בית המשפט או הרשם"

לפי התקנות החדשות: "לא קיים המערער הוראה בדבר הערובה, רשאי בימ"ש להורות על סנקציה של מחיקת הערעור או על דחיית המועד להפקדתה." (תקנה 135(ג))

הפקדת ערובה
תקנה 135

**”כל מי שהיה בעל דין בתובענה לפני הערכאה הקודמת ואינו מערער
יהיה משיב בערעור.”**

- **תקנה 136(א) קובעת שכל בעלי הדין בתובענה לפני הערכאה הקודמת (מלבד המערער) יהיו משיבים בערעור.**
- **בשונה מהתקנות הישנות (תקנה 425), התקנות החדשות אינן כוללות אפשרות לצרף לערעור בעל דין שלא היה צד בערכאה הקודמת.**
- **תקנה 136(ב) קובעת כי בית המשפט רשאי להורות שהערעור לא יומצא למי מהמשיבים שהערעור אינו נוגע לו. על המבקש פטור מהמצאה, להודיע לאותם משיבים (להם הוא מבקש שלא להמציא את הערעור) שהוגשה על ידו בקשה כאמור, וזאת אלא אם ההמצאה תגרום להכבדה ניכרת על המערער.**

**משיבים בערעור
תקנה 136**

בתקנות החדשות, נקבע מועד אחיד להגשת הליך ערעור (לרבות בקשת רשות ערעור): 60 יום מיום המצאת ההחלטה. תקף לכל סוגי ההחלטות, וכל המותבים (תקנה 137(א)).

חריגים:

א. הליכים לגביהם קיימות הוראות ספציפיות בחיקוקים אחרים למשל- בקשת רשות ערעור על תביעות קטנות (15 יום), ערר על ארנונה לפי ס' 6 לחוק רשויות מקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) התשל"ו-1976 (30 יום). ערר לפי ס' 88 לחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה) התשכ"ג-1963 (30 יום).

ב. המועד להגשת ערעור על החלטה שניתנה במעמד צד אחד, שהוגשה לגביה בקשת ביטול לפי תקנה 131, יימנה מיום ההמצאה של ההחלטה בבקשת הביטול (ולא מיום ההחלטה) (תקנה 137(ג)).

מועדים
תקנה 137

תיקון פגמים בערעור בתוך ולאחר המועד להגשתו

- הכלל: ערעור שלא הוגש במועד, בית המשפט רשאי להורות על מחיקתו.
- דגשים וחריגים:
 - תקנה 33(ב) – ככל שנפל פגם בערעור, שתיקונו בסמכות המזכיר המשפטי, אשר אינו דורש החלטה שיפוטית, ומועד הגשת הערעור טרם חלף, ניתן לתקן את הפגם בתוך פרק הזמן שנותר להגשה.
 - ערעור שהוגש בשלושת הימים האחרונים להגשתו, ולא קובל על ידי המזכיר המשפטי – תינתן אפשרות לתקן את הפגם בתוך 3 ימים מהמועד שלא קובל.
 - תקנה 176(ג) – בית המשפט רשאי, לפי שיקול דעתו, להאריך מועד הקבוע בדיון. ביהמ"ש רשאי, להורות על מחיקה של הערעור מטעם זה או להורות על הארכת המועד בדיעבד ולהתיר את הגשת הערעור.

השגה על
החלטות שאינן
פסק דין – תקנה
150

כלל:

לא ערער בעל דין על החלטה שאינה פסק דין והיא ניתנת לערעור ברשות בלבד (לדוגמא החלטת ביניים), או שביקש רשות לערער עליה והבקשה נדחתה בלא שניתנה רשות ערעור, אין בכך כדי לפגוע בזכותו להשיג על אותה החלטה בבואו לערער על פסק הדין במשפט, וזאת ללא נטילת רשות.

חריג:

על החלטה בעניין סמכות מקומית או על החלטה לפי סעיפים 5 או 6 לחוק הבוררות שבעל הדין מבקש להשיג עליה, יש להגיש בקשת רשות ערעור.

תקנה 131 – ניתן להגיש בקשה לביטול החלטה שניתנה במעמד צד אחד בתוך 30 יום מיום המצאת ההחלטה.

תקנה 137(ג) – בערעור על החלטה שניתנה במעמד צד אחד, ולגביה הוגשה בקשה לביטול ההחלטה, 60 הימים להגשת ערעור יימנו ממועד המצאת ההחלטה בבקשה לביטול.

ערעור על
החלטה
במעמד צד
אחד

ערעור על
החלטה
בבקשה לסעד
זמני במעמד
צד אחד

תקנה 139 – בדומה לתקנה 406 לתקנות הקודמות, נקבע
כי ערעור על החלטה הדוחה בקשה למתן סעד זמני
שהוגשה לבקשת צד אחד (אשר לא נדחה בלא צורך
בתשובה), יידון במעמד צד אחד אלא אם כן בית המשפט
הורה אחרת.

דיון בערעור תקנה 138

בהתאם לתקנה 138(א) לתקנות החדשות, לבית המשפט מנעד רחב של

שיקול דעת להחליט האם וכיצד יידון הערעור בפניו, כדלקמן:

(1) לדחות את הערעור בלא צורך בתשובה, אם סבר שאין לערעור סיכוי להתקבל.

(2) להורות על הגשת תשובה בכתב, בכלל או לגבי עניין מסוים.

(3) לקיים דיון מקדמי בערעור לפי סמכות שופט בקדם משפט, בשינויים המחויבים.

(4) להורות על השלמה לסיכומים בכתב.

(5) להכריע בערעור על יסוד החומר בכתב שלפניו.

(6) להורות על קיום דיון בעל פה בנוסף לחומר שבכתב שלפניו.

דיון בערעור –
דחיית ערעור
על הסף
תקנה
138(א)(1)

אחד החידושים המרכזיים בתקנות החדשות בכל הנוגע להליך הערעור,
הוא סמכותו של בית המשפט לדחות את הערעור על הסף, בלא צורך
בתשובה, זאת אם סבר שלערעור אין סיכוי להתקבל.

תחת התקנות הישנות (תקנה 406(א)), הסמכות לדחות הליך ערעור
הייתה קיימת רק ביחס לבקשת רשות ערעור. בכל הקשור לערעור בזכות
– הייתה חובה לבררו. התיקון האמור משנה זאת.

רציונל בתיקון:

1. חוסך זמן שיפוטי על ערעורים ללא סיכוי להתקבל.
2. מפחית את עלויות הצדדים בערעורים חסרי סיכוי.

HERZOG
HERZOG FOX & NEEMAN

דין אי
התייצבות לדיון
בעל פה
תקנה 138(ג)

**לא התייצב בעל דין לדיון בעל פה ולא ניתן טעם סביר לאי-
ההתייצבות, יחולו הוראות אלו:**

**(1) אם מדובר במערער – בית המשפט ימחק את
הערעור**

**(2) אם מדובר במשיב, ולעומתו המערער התייצב – בית
המשפט יברר את הערעור על סמך טיעוני
המערער בלבד**

תשובה בכתב- תקנה 140(א)

תשובה לערעור:

אם בית המשפט בערכאת הערעור התיר הגשת תשובה לערעור:

מועד הגשת התשובה: 60 ימים מעת המצאת ההחלטה המתירה הגשת תשובה.

התשובה תתייחס ל: כל טענות הערעור, אלא אם בית המשפט הורה כי התשובה תתייחס לעניין מסוים, שאז רק אליו תתייחס התשובה.

מגבלת עמודים: זהה למגבלת העמודים הקיימת ביחס לערעור (בהתאם לערכאה בה מדובר – 6 / 9 / 12).

מסמכים שיצורפו: העתק המסמכים שהמשיב רוצה להסתמך עליהם ואשר התקבלו כדין בערכאה דלמטה, למעט המסמכים שכבר צורפו בערעור.

תיקון תשובה בכתב: בית המשפט רשאי להתיר תיקון של כתב הערעור או של התשובה בכתב, לפי העניין, בתנאים שיורה (תקנה 142).

השלמה
לסיכומים בכתב
תקנה 140(ב)

הורה בית המשפט על השלמה לסיכומים בכתב, רשאי
הוא לתת כל הוראה, לרבות בעניין הגשת סיכומי
המערער והמשיב, מתן זכות תשובה למערער, המועד
להגשה והיקף המסמך

**דין אי-הגשת תשובה בכתב או השלמה לסיכומים בכתב
במועד – כדין אי התייצבות לדיון בערעור**

**דין אי הגשת
תשובה לערעור
או סיכומים
תקנה 140(ג)**

ראיות חדשות בערעור תקנה 144

הכלל: בעלי הדין בהליך הערעור מורשים לצרף או להסתמך על מסמכים וראיות שהתקבלו כדין בערכאה דלמטה (תקנות 134(ב)(2); 140(א)(2)). בעל דין אינו רשאי להגיש ראיות חדשות לבית משפט שלערעור.

חריג: תקנה 144 מצמצמת את העילות להגשת ראיות חדשות בערעור, ומגדרת אותן תחת תנאים ברורים, להבדיל מהגישה המרחיבה בת' 457 לתקנות הישנות:

תקנה 144 לתקנות החדשות	תקנה 457 לתקנות הישנות
תנאים <u>מצטברים</u> :	תנאים <u>חלופיים</u> :
1. בית המשפט שוכנע שהראיות החדשות עשויות להשפיע על תוצאות הערעור.	1. בית המשפט קמא היה צריך לקבל את הראיות וסירב.
2. לא היה ניתן לאתר את הראיה בשקידה סבירה ולהגישה לערכאה הראשונה במועד המתאים או אם הגשת הראיה דרושה כדי למנוע עיוות דין.	2. ביהמ"ש סבור שכדי לאפשר מתן פסק דין או מכל סיבה חשובה אחרת, דרושה הצגת מסמך או חקירת עד.

עיכוב ביצוע תקנה 145

**בהתאם לתקנה 145 לתקנות החדשות, ובדומה להסדר הקיים
בתקנות 466 ו-467 בתקנות הישנות:**

**1. הגשת ערעור אינה מעכבת את ביצוע ההחלטה שעליה
מערערים.**

**2. עד להגשת הערעור על ההחלטה – ניתן לפנות לבית המשפט
בערכאה הדיונית ולבקש עיכוב ביצוע של ההחלטה ומתן סעד
זמני בנוגע להחלטה, בתנאים שיראו לו.**

**3. לאחר שהוגש ערעור על ההחלטה – רשאי בית המשפט של
הערעור להורות על עיכוב ביצוע ועל מתן סעדים זמניים בנוגע
להחלטה, בתנאים שיראו לו.**

**4. מבקש עיכוב הביצוע מחויב לצרף התחייבות עצמית בהתאם
לתקנה 96 לתקנות החדשות.**

סמכות בית
המשפט בערעור
תקנה 146

- (א) בית המשפט שלערעור רשאי –
- (1) לתת כל החלטה שצריך היה לתתה;
 - (2) לאשר את ההחלטה שעליה מערערים מאותו נימוק או מנימוק שונה;
 - (3) לבטל את ההחלטה שניתנה ולהורות על דיון חדש;
 - (4) להחזיר את העניין לערכאה שנתנה את ההחלטה לצורך השלמה;
 - (5) לתת החלטה נוספת או אחרת אם הדבר דרוש.
- (ב) בית המשפט רשאי להשתמש בסמכויות אלו אף אם הערעור נוגע רק לחלק מן ההחלטה, ורשאי להשתמש בהן לטובת המשיבים או בעלי הדין האחרים, כולם או מקצתם, אף אם לא הגישו ערעור.

סמכות בית המשפט ביחס לבקשת רשות ערעור

תקנה 149(2)(א): ביחס לבקשת רשות ערעור לבית המשפט הסמכות לתת רשות לערער, אם בכלל, או אם לגבי ענין מסוים שפירש; ניתנה רשות ערעור, יראו את נימוקי הבקשה לרשות הערעור כנימוקי הערעור.

תקנה 149(2)(ב): לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור לפי הרשות שניתנה.

• **החידוש: בתקנה 410 לתקנות הישנות היה ניתן לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור רק בהסכמת הצדדים או לאחר מתן התנגדות. בתקנות החדשות תנאי זה הושמט ולא נדרשת הסכמת הצדדים.**

תקנה 149(2)(ג): להורות כי הבקשה תידון לפני הרכב של שלושה שופטים

מחיקה או דחייה של הערעור תקנה 147

• תקנה 147(א): הוראות התקנות החלות ביחס למחיקה או דחייה של תביעה חלות גם על ערעור, בשינויים המחויבים (למשל, מחיקה מחמת שימוש לרעה בהליכי משפט, אי עמידה בהוראות בית המשפט וכו') – פרק ו' לתקנות.

• תקנה 147(ב): בנוסף לעילות הדחייה ומחיקה הקבועות כאמור (ובנוסף לסמכות בית המשפט לדחות ערעור שנראה בעיניו חסר סיכוי), לבית המשפט הסמכות למחוק ערעור אף מהטעמים הללו:

- (1) הערעור הוגש בחלוף המועד, ובית המשפט לא האריך המועד (תקנה 176(ג) לתקנות);
- (2) אין למערער זכות להגיש הערעור.

פסק הדין בערעור תקנה 148 ו- א148

- התקנות החדשות דומות במהותן לתקנות הישנות (תקנה 460) בהקשר של תוכן פסק הדין.
- פסק הדין בערעור יכול את:
 - (1) השאלות המשפטיות הטעונות הכרעה
 - (2) ההכרעה
 - (3) תמצית הנימוקים
- החליט בית המשפט לדחות הערעור, רשאי הוא לכלול בפסק הדין רק את הקביעה בדבר דחיית הערעור, בהתקיים שלושת אלו לגבי ההחלטה עליה מערערים:
 - (1) אין מקום לדחות את הממצאים העובדתיים שנקבעו בהחלטה;
 - (2) הממצאים שנקבעו בהחלטה תומכים במסקנה המשפטית;
 - (3) אין בהחלטה טעות שבחוק.
- הוראות תקנות 131 עד 133 (ביטול החלטה לפי צד אחד, סעד בעת מתן פסק הדין או בתכוף לו ופסיקתה) יחולו על ערעור בשינויים המחויבים.
- תקנה 148א (אימוץ הלכת חניון חיפה): החליט בית המשפט העליון לדחות בקשת רשות ערעור על החלטה של בית משפט מחוזי בשבתו כבית משפט לערעורים, רשאי בית המשפט לכלול בהחלטתו רק את הקביעה בדבר דחיית בקשת רשות הערעור, ובלבד שמתקיימים שני אלו:
 - (1) הקביעות אינן מעוררות שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם של הצדדים;
 - (2) מתן רשות ערעור אינו דרוש כדי למנוע עיוות דין.

**תקנה 137(ב): ביטול "ערעור שכנגד" (תקנה 434 לתקנות הישנות)
ובמקום זאת ערעור "רגיל" מטעם המשיב:**

- **משמעות השינוי:** היעדר דרישת זיקה לערעור העיקרי, כעת ניתן לערער בנוגע לכל סעד שבהחלטה לרבות החלטות ביניים.
- **מועד:** 60 ימים מהיום בו הומצא למשיב הערעור, או מהיום שבו הומצאה לו הודעה על הפקדת ערובה, או מהיום שבו הומצאה לו החלטה על פטור מהפקדת ערובה, לפי המאוחר.

בהליך בקשת רשות ערעור אין למשיב זכות להגשת ערעור (תקנה 149(5) לתקנות).

**משיב
בערעור –
ביטול "ערעור
שכנגד"**

טעות בסיווג תקנה 149(4)

הקושי להבחין בין פסק דין להחלטה אחרת, וכן טעויות בתום לב, הובילו לעתים להגשת ערעור או בקשת רשות ערעור בשונה מכפי שנדרש היה להגישם.

- בעבר: תקנה 410א לתקנות הישנות: במקרה בו הוגשה בקשת רשות ערעור כאשר הערעור הנו בזכות, רשאי בית המשפט לדון בבקשה כבכתב ערעור אף ללא הסכמת בעל הדין שכנגד, וזאת לאחר שנתן לבעל דין שמנגד להשמיע את התנגדותו ונראה כי לא תיפגע זכותו כבעל דין.

- התקנות הישנות לא הסדירו מצב בו הוגש ערעור בזכות על החלטה שהיה מקום להגיש עליה בקשת רשות ערעור. במקרה זה, ועל אחת כמה וכמה במידה וחלפו המועדים להגשת בקשת רשות ערעור, נוצרה תקלה שעלולה לחסום את בעל הדין מלהגיש בקשת רשות ערעור.

- בתקנות החדשות: תקנה 149(4) תיקנה מצב זה:
"הוגשה בקשה לרשות ערעור במקום שהמבקש רשאי לערער בזכות, רשאי בית המשפט לדון בבקשה כבערעור, בתנאים שיוורה; הוגש ערעור בזכות במקום שבו היה על המערער להגיש בקשת רשות ערעור, רשאי בית המשפט לדון בערעור כבקשת רשות ערעור ולתת הוראות לפי העניין".

לפי תקנה 180(ג) תחולתן של התקנות היא על הליכים שנפתחו ביום התחילה (1 בינואר, 2021) או לאחריו, אולם קיימות תקנות שיחולו מידית על תיקים קיימים מיום 1 בינואר, 2021.

יחד עם זאת, פרק י"ז לתקנות אינו בין התקנות החלות עם יום התחילה, ועל כן נראה שהן יחולו רק על תיקי ערעור שייפתחו ביום התחילה או לאחריו.

במסגרת התיקון לתקנות החדשות – נקבע כי מקום בו ההחלטה שעליה מבקשים לערער ניתנה לפני יום התחילה (1 בינואר, 2021) והמועד האחרון להגשת בקשת רשות ערעור או ערעור לפי התקנות הישנות הוא ביום התחילה או לאחריו, ניתן להגיש בקשת רשות ערעור או ערעור לפי המועד הקבוע בתקנות החדשות (60 ימים).

**תחולה
תקנה 180**

HERZOG
HERZOG FOX & NEEMAN

תודה על ההקשבה!